

6/3

Ryssland och kriget

Ett nytt rekord i kommunistisk mystik har satts i samband med den öppna förkunnele om landsförräderi som tydligt påbjudits från Moskva. Den franske kommunistledaren Thorez förklarade nämligen i sitt beryktade tal bland annat följande: "Rent definitionsmässigt kan socialismens land icke föra en aggressiv och krigisk politik, ty denna är en egendomlighet för de kapitalistiska länderna."

Många konstigheter har den metafysik som Hegel och Marx utarbetade för hundra år sedan redan lett till. Vi har fått höra att Kuusinen egentligen företrädde det finska folk som sökte hindra honom att nå makten med ryska vapen och att Hitleragenten Quisling på samma sätt var det norska folkets verkliga språkrör. Vi har också fått höra att eftersom klasser enligt Marx och Lenin finns blott i ett kapitalistiskt land, så existerar inga klasser i Ryssland, trots att skillnaderna i inkomst och levnadsvillkor där är större än på annat håll — liksom att partier i Ryssland är otänkbara och därför förbjudna på grund av det ryska samhällets klasslösa beskaffenhet.

Nu har likväl en ny och överraskande konsekvens dragits av galna teorier. Lenin påstod att krig berodde på de kapitalistiska ländernas behov av nya marknader. Alltså, säger Thorez, kan den socialistiska ryska staten "definitions-mässigt" inte föra krig. Om den gör sig skyldig till angrepp och våldshandlingar, är det inte krig i verklig mening. Kommunisterna i alla länder är därför i sin goda rätt då de stöder ryska aggressioner, de hjälper därmed inte till att föra krig mot det egna landet. Krig kan blott igångsättas av kapitalistiska (dvs. demokratiska) stater. De kommunistiska deklARATIONERNA om fredsvilja bör ses i belysning av detta: Ryssland kan med våld underlägga sig hela världen, men krig är det "definitions-mässigt" ur stånd att föra.

na, så tag fem minuter på er för att förbereda den väldiga ansträngningen att säga 'Jag älskar er'. Säg till er själv att ni är en ynkelig pultron om ni inte säger det... Man måste alltid gå till anfall. Man lyckas en gång på tio, eller låt oss säga en gång på tjuu. Är inte utsikten att lyckas värd nitton avsnäsningar och nitton förödmjukelser."

Både karriäristen och kurtisören Stendhal har en motsvarighet hos Julien Sorel under lycksockartiden i familjen de la Môle. Men Stendhal var också den Julien som kände förakt för framgången och dog för fru de Rênal. På sida efter sida i hans liv finner vi honom välja äran, den personliga hedern, framför karriären; hans kärlekshistorier visar en lidelse och ett ömhetsbehov som tycks dementera den cyniska jargongen.

I dessa drag hos Stendhal kan man se resultatet av en konflikt mellan ideologi och temperament; skickligast har den tanken utförts av Léon Blum i det ånyo utgivna arbetet "Stendhal et le beylisme". Stendhal läste och beundrade upplysningstidens utilitarister, såsom Helvetius, och framför allt deras efterföljare — främst Destutt de Tracy, den man som Napoleon stämplade som "ideologen" framför andra. Hos dem fick han lära sig att söka lyckan och att göra det på ett systematiskt, nästan matematiskt sätt. Dessa män — motsvarigheter till Bentham i England — såg i förnuftets kyliga kalkyler ett ofelbart medel att finna en fullkomlig tillfredsställelse i jordelivet; de talade om "intresse" och "lycka" med samma dystra beslutsamhet som tidens ekonomer om frihandel och "laissez faire". Detta inflytande blev väsentligt för Stendhal; han själv, liksom Julien Sorel, blev tidvis en privatlivets utilitarist. Men spontaneiteten bröt igenom, och dess lösenord var ära, kärlek och ömhet. I de avgörande ögonblicken segrade Corneille över den ~~lyckade~~ beundrade Helvetius, eller, om man så vill, den napoleonske hjälten över det borgardöme vars seger han beredde. Det "spanska" draget, om vilket Stendhal ständigt talar — äran contra nyttan — var trots allt det starkaste.

Denna karaktär eller denna åskådning, som varje analys otillbörligt förenklar, är dock bäst skildrad i Stendhals nu på svenska utkomna självbiografi (*Henri Brulards liv*, Wahlström och Widstrand, pris kr. 11:—). Det är frestande att göra psykoanalys på denna ungdomsskildring. Stendhal förlorade vid sju års ålder sin mor — som alltid för honom personifierade kärleken och ömheten. Han avskydde sin far, den plikttrogne pedanten, som gjorde barnen olyckliga av omsorg om deras välgång; i två meningar representerade fadern överheten, ty han var oinskränkt härskare i sitt hem och vördade den regim som revolutionen höll på att slå sönder. Morfadern var en älskvärd och snäll, men litet feg skeptiker, om man så vill rationalismen utan fäste i tro eller känsla. En faster, tyst, stolt och olycklig, gav gestalt åt spanskheten, det särpräglade och oböjliga. Som pojke och yngling slets Stendhal mellan viljan att anpassa sig och behovet att hävda sig; äran var muren mot en alltför påträngande yttervärld och ömheten det han förgäves sökte. Barndomens disharmoni övervanns aldrig, det framgår av Stendhals diktning. Om dess storhet ger det utmärkta förordet av Knut Jaenson en föreställning.

Herbert Tingsten

den al-
shade

Köpenhamn Aarhus 6-10 mars